

Магістр 2 року навчання
 фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ "ВАРТІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА"

Анотація. Розглянуто основні підходи до з'ясування сутності поняття "вартість підприємства". Подано авторське розуміння аналізованого поняття, що враховує особливості функціонування підприємства та системи управління його вартістю.

Аннотация. Рассмотрены основные подходы к определению понятия "стоимость предприятия". Сформировано авторское понимание этого понятия, которое учитывает особенности предприятия и системы управления стоимостью предприятия.

Annotation. The main approaches to defining the essence of "enterprise's value" concept are discussed. The article gives the author's understanding of a concept, which includes the features of an enterprise functioning and the system of enterprise value management.

Ключові слова: вартість, підприємство, бізнес, оцінка, доходність.

Оцінна діяльність активно розвивається, проникаючи в усі сфери майнових відносин в Україні, що потребує подальшого розвитку її теоретичних засад.

Питанням оцінки вартості бізнесу та підприємства присвячені роботи таких вчених, як Козаченко Г. В., Корягін М. В., Щербаков В. А., Якупова Н. М. та ін. [1 – 7]. Проте окремі аспекти цього напряму досліджень, одним із яких є аналіз понятійного апарату оцінювання, лише починають привертати увагу.

Метою статті є аналіз підходів до розуміння поняття "вартість підприємства" та визначення його авторського трактування.

Аналіз праць вчених щодо досліджуваної проблематики [1 – 7] дозволив виділити такі підходи до визначення сутності поняття "вартість підприємства". Систематизацію підходів за сутністю тлумачення поняття "вартість підприємства" подано в таблиці.

Таблиця

Основні підходи до визначення сутності поняття "вартість підприємства"

Підхід	Представник	Сутність
Адитивний (сумарний)	Щербаков В. А., Щербакова Н. А. [1]	Вартість підприємства – це сума вартостей усіх активів підприємства (матеріальних і нематеріальних)
Ціновий	Якупова Н. М. [2]	Вартість підприємства – це ціна, за якою можна придбати або продати підприємство
Комплексний за ефективністю	Козаченко О. В., Янчук Г. І. [3]	Вартість підприємства – це показник ефективності функціонування підприємства
Відкритий (зовнішній)	Корягін М. В. [4]	Вартість підприємства – це система взаємовідносин із зовнішнім середовищем
Стратегічний (перспективний)	Івашковська І. В. [5]	Вартість підприємства – це вартість грошових потоків підприємства в майбутньому
Ціннісний	Островська Г. Й. [6]	Вартість підприємства – це проекція цінності підприємства

Слід детальніше розглянути подані в таблиці підходи до тлумачення сутності поняття "вартість підприємства".

1. Вартість підприємства – вартість майнового комплексу або сума вартостей усіх активів (елементів) підприємства. Цей підхід базується на майновій основі, але суто майновим його назвати не можна: прихильників цього підходу слід поділити на дві умовні групи: 1) науковці [1], які розглядають вартість підприємства як майнову вартість (вартість майнового комплексу); 2) науковці [7], які, окрім майнової складової, у структурі вартості підприємства виділяють вартість нематеріальних (невідчутних) активів. Тобто цей підхід міг би називатись "майновим" або "балансовим", адже інформаційна база для визначення вартості в межах цього підходу представлена балансом підприємства.

2. Вартість підприємства – рівноважна ціна. На думку автора, помилкою є ототожнення понять "вартість підприємства" і "ціна підприємства". Не заперечуючи вплив вартості підприємства на його ціну, слід зазначити, що за сутністю "вартість підприємства" має ширше змістоє значення, а поняття "ціна підприємства" має використовуватися під час операції купівлі-продажу чи обміну

на інше підприємство або актив. Залежно від особливих інтересів покупця і продавця ціна підприємства може відхилитися від вартості підприємства, а збігатися вони будуть лише за умов існування ефективного ринку, що в умовах сучасного рівня розвитку вітчизняного ринку облікової інформації неможливо.

3. Вартість підприємства – показник (критерій, параметр, величина) ефективності діяльності підприємства. Автор погоджується з положенням, що підґрунтям для оцінки вартості підприємства може бути ефективність його функціонування як у цілому, так і окремих аспектів (прибутковість різних видів діяльності, очікувані перспективи (прогнозні параметри), збагачення акціонерів, досягнення стратегічних установок тощо. Але зважаючи на те, що підприємство є відкритою системою, яка обмінюється із зовнішнім середовищем різноманітними ресурсами (матеріальними, нематеріальними, інформаційними тощо), слід наголосити на недоцільності врахування виключно параметра ефективності в процесі оцінювання вартості.

4. Вартість підприємства – складна система взаємовідносин підприємства із зовнішнім середовищем. Вартість підприємства в умовах сьогодення – це величина, що прямо залежить від зовнішнього середовища та впливу непередбачених змін, що відбуваються в ньому, наприклад, зміни системи оподаткування тощо. Причина залучення інвестицій або додаткового капіталу для зростання вартості не може розкривати змісту даного поняття. Це лише одна з характеристик, яка притаманна поняттю, однак вона ще не дозволяє повністю розкрити його сутність.

5. Вартість підприємства – вартість (оцінка) очікуваних грошових потоків. Наслідуючи традиції розмежування підходів в оцінній діяльності, цей підхід слід віднести до дохідних, адже відповідно до нього вартість підприємства визначається через здатність давати економічні вигоди (доходи) в майбутньому. Це альтернатива неідеальному, з позицій майбутніх очікувань, адитивному підходу, оскільки врахування здатності приносити підприємством дохід власнику чи інвестору безпосередньо залежить як від внутрішніх чинників (майнового стану підприємства), так і від зовнішніх факторів (рівня інфляції, ризикованості вкладень, використання сучасних методів оцінки). Проте слід зауважити, що незважаючи на певну сукупність позитивних рис, застосування цього підходу не дає змоги повною мірою обґрунтувати сутність поняття "вартість підприємства".

6. Вартість підприємства – грошовий вимір (еквівалент) економічної цінності підприємства. Цей підхід дуже схожий на комплексний підхід за ефективністю, що передбачає визначення вартості підприємства через встановлення ефективності функціонування підприємства, оскільки цінність має здатність проявлятися через певні ефекти (економічні, соціальні). Також цей підхід можна порівняти з ціновим, адже ціна – це вияв цінності підприємства. Але цінність можна інтерпретувати по-різному, внаслідок чого для власника і для потенційного покупця цінність підприємства буде різною.

Отже, автор дійшов висновку, що вартість підприємства – це об'єктивний показник діяльності підприємства, який відображає загальну вартість активів і цінність підприємства на дату оцінки.

Для визначення поняття "вартість підприємства" слід використовувати синтетичний підхід, який би враховував особливості функціонування підприємства. А тому, на думку автора, поняття "вартість підприємства" слід розглядати як об'єктивну величину, яка встановлюється у відповідний час і в певному просторі, за якою може бути здійснена угода купівлі-продажу на активному ринку, що розраховується на підставі сукупного використання облікової та ринкової інформації.

Подальший напрям дослідження полягає у вдосконаленні методичного забезпечення процесу управління ринковою вартістю підприємства з урахуванням авторського тлумачення досліджуваного поняття.

Наук. керівн. Медведєва І. Б.

Література: 1. Щербаков В. А. Оценка стоимости предприятия (бизнеса) / В. А. Щербаков, Н. А. Щербакова. – М. : Омега-Л, 2006. – 288 с. 2. Якупова Н. М. Стоимость предприятия в системе стратегического управления [Электронный ресурс] / Н. М. Якупова. – Режим доступа : http://vestnik.osu.ru/2003_6/21.pdf. 3. Козаченко А. В. Методы оценки стоимости предприятия: сущность и особенности применения / А. В. Козаченко, Г. И. Янчук // Экономика Крыма. – 2005. – № 13. – С. 69–74. 4. Корягін М. В. Підходи до визначення поняття вартості підприємства та їх розвиток [Електронний ресурс] / М. В. Корягін. – Режим доступа : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vnulp/menegment/2012_722/23.pdf. 5. Івашковська І. Управління вартістю компанії [Електронний ресурс] / І. Івашковська. – Режим доступа : http://www.ufin.com.ua/analit_mat/sdu/025.htm. 6. Островська Г. Й. Управління вартістю вертикально-інтегрованих підприємств нафтогазової промисловості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами діяльності)" / Г. Й. Островська. – Тернопіль : ТНЕУ, 2007. – 20 с. 7. Демченко Т. А. Моделювання оцінки вартості активів підприємства / Т. А. Демченко // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 4. – С. 31–36.